

MEDISCHE BOEKEN EN TIJDSCHRIFTEN

Mart van Lieburg

Emeritus-hoogleraar medische geschiedenis

Programma

1. Een inleiding over het Trefpunt: wat is het, wat wil het, wat doet het?
2. Over nut en noodzaak van bronnen voor medisch-historisch onderzoek.

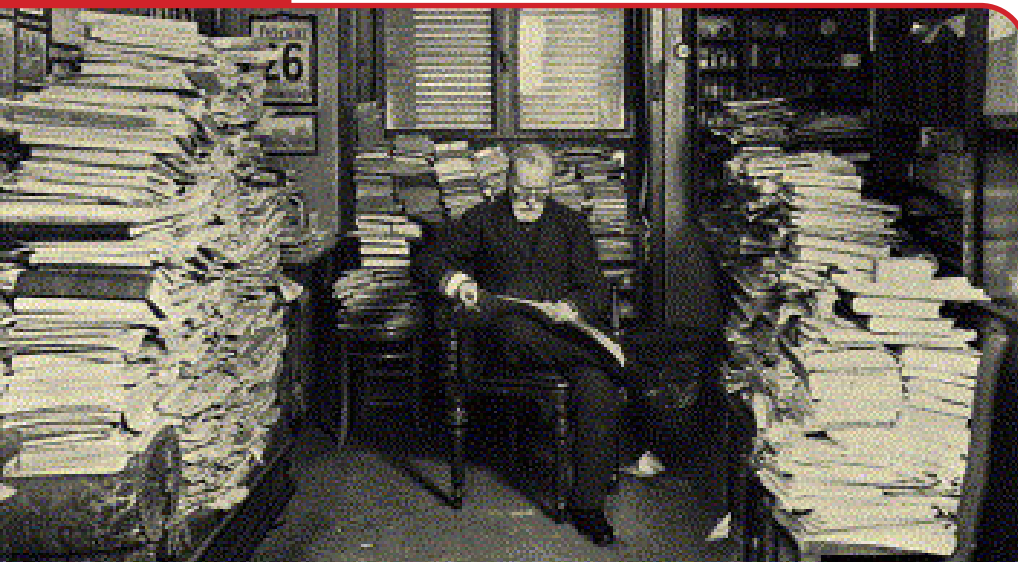
Toelichting

Dokters moeten hun vakkennis op peil houden

Het behalen van het artsdiploma of de inschrijving in het register van medische specialismen betekent niet het einde van de medische studie. Zeker in de geneeskunde, waar het zo belangrijk is om op de hoogte te blijven van de vorderingen in de medische wetenschap en van de nieuwe mogelijkheden van behandeling, is het noodzakelijk om te blijven studeren. Sinds de invoering van de Wet BIG moeten de geregistreerde werkers in de gezondheidszorg door nascholing jaarlijks een aantal punten halen om hun registratie te behouden en dus bevoegd te blijven om hun vak uit te oefenen. Of je nu cursussen volgt, stages loopt of door zelfstudie op de hoogte blijft: in alle gevallen zullen er wel één of meer studieboeken zijn waarin de leerstof en informatie is te vinden. Moderne studieboeken zijn mooi opgemaakt, vol met kleurige afbeeldingen, fraaie tabellen en 'infographics'. Je hoeft soms het boek niet fysiek te bezitten als er een digitale versie (bijvoorbeeld een pdf) beschikbaar is of omdat je de tekst interactief via een speciale website kunt doornemen.

Wat is vakkennis?

Wat in de huidige medische wereld onder vakkenis wordt verstaan is van een andere orde dan wat medische wetenschap heette bijvoorbeeld aan het begin van de twintigste eeuw of de tweede helft van de negentiende eeuw. Dat is de periode waarover in het Trefpunt veel literatuur en voorwerpen zijn te vinden. Voor oudere periodes moet je naar grote bibliotheken (KB, universiteitsbibliotheken) en grote musea (Museum Boerhaave, universiteitsmusea). Terwijl de moderne medische wetenschap 'evidence based' wil zijn, waarbij vooral cijfers (statistiek, epidemiologie) het betoog moeten onderbouwen, was de vroegere geneeskunde vooral gericht op letters en woorden. Uitvoerige beschrijvingen van ziektegevallen en van de diagnostiek en therapie leverden artsen de voorbeelden die zij in hun eigen praktijk konden navolgen. Vóór 1850 waren die beschrijvingen veelal in het Latijn. Nadien moest men naast de moedertaal een of meer moderne talen beheersen om de literatuur goed te kunnen volgen. Behalve boeken en tijdschriften in het Frans, Duits en Engels moest men in Nederlandse publicaties de soms lange onvertaalde citaten in deze talen kunnen lezen.

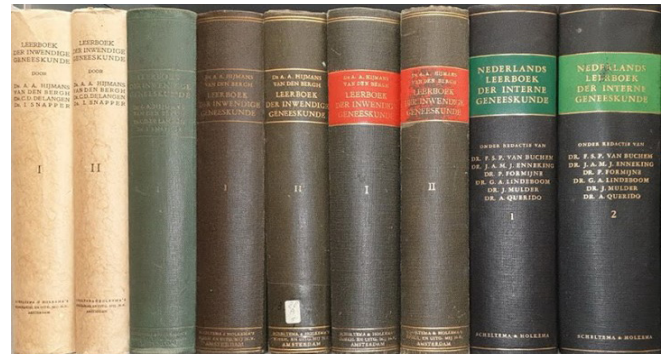
Toelichting

Hoe hielden dokter vroeger hun vakkennis op peil?

Lezen, lezen, lezen! Dat was het studieadvies voor dokters vroeger. En dus moest men boeken kopen en abonnementen nemen op tijdschriften. De gelezen literatuur werd zorgvuldig opgeborgen in een particuliere vakbibliotheek, zodat men later nog iets kon nakijken of nalezen. De meeste dokters hadden mooie bibliotheken. Vooral de leer- en studieboeken stonden daarin onder handbereik. Iedere arts had wel een mooie anatomische atlas. Specialisten hadden veelal kostbare plaatwerken voor het medische vak dat zij beoefenden.

De collectie in het Trefpunt

In het Trefpunt zijn duizenden oude medische boeken en tijdschriften (na 1850) te vinden. Alleen al door de aanblik van soms dikke folianten en fraai vormgegeven boekbanden krijgt men een indruk van de medische informatie in het predigitale tijdvak. Wie de tijd neemt om door zo'n boek of tijdschrift te bladeren moet een groot aantal verschillen met de huidige medische literatuur opvallen. Een paar suggesties:

Opgachten

1. Bekijk de inhoudsopgave van een leerboek: zie je onderwerpen die vroeger veel meer of juist veel minder aandacht kregen (bijvoorbeeld tuberculose, kanker)?
2. Bekijk de illustraties, zowel de kwaliteit van de foto's als de kwaliteit van de grafieken en schema's (vaak uit de hand getekend).
3. Probeer een stukje tekst te lezen, en probeer iets te zeggen over de stijl, de lengte van de zinnen, het gebruik van vaktermen, de citaten, etc
4. Waarover werden dokter geïnformeerd in het Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde? Bekijk de rubrieken in een willekeurig tijdschriftnummer.

Vragen

1. Wat weet je van de 'Wet BIG'?
2. Wat is Evidence Based Medicine (EBD)?
3. Waarom was de geneeskunde rond 1900 niet 'evidence based'?

Meer weten?

- Bezoek onze website via de QR code!
 - Literatuur: F.G. Huisman en M.J. van Lieburg, *Canon van de geneeskunde in Nederland* (Amsterdam 2009); C.A. Pickover, *Het medische boek. Van medicijnmannen tot robotchirurgie. 250 mijlpalen in de geschiedenis van de geneeskunde* (Kerkdriel z.j.).

